Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 55, Aralık 2021, s. 518-531

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.54759>

Prof. Dr. Fatma KOÇ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, fatma.koc@hbv.edu.tr

Arş. Gör. Merve BALKIŞ

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, balkismerve@gmail.com

GIYSİ TASARIMINDA SOYUT EKSPRESYONİZM YANSIMALARI: POLLOCK ÖRNEĞİ

Özet

Sanat ve moda etkileşimi 17.yy'dan itibaren gözlemlense de 20. Yy sanat akımlarının moda üzerinde etkisinin büyük olduğu bilinmektedir. Giacomo Balla'nın, fütüristik giysi tasarımları, Elsa Schiaparelli'nin Dali ile yaptığı sürrealist tasarımlar, Yves Saint Laurent'ın Modrian elbisesi, Gianni Versace'nin Marilyn Monroe portreleri ile tasarlanan pop art giysisi, Karl Lagerfeld'in postmodern giysi tasarımları bu etkileşime verilebilecek örneklerdendir.

Sanat ve moda etkileşiminin soyut ekspresyonizm başlığı altında ele alındığı bu çalışmada, soyut ekspresyonizmin temsilcilerinden Jackson Pollock'un eserlerinin giysi tasarımlarına yansımalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, Pollock'un sanatından etkilenecek tasarlanmış giysi tasarımlarının görsel analizleri yapılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen giysiler; Pollock eserlerinin birebir baskı olarak uygulandığı tasarımlar ve farklı tekniklerle giysi tasarımlarına yansıtılmaları olarak kullanıldığı tasarımlar olmak üzere 2 başlık altında ele alınarak incelenmiştir. Tasarımcıların giysilerde Pollock'un eylem resimlerini, boya veya baskı teknikleri veya işleme, doku veya yüzey oluşturma gibi teknikler kullanarak tasarımlarına yansıttıkları gözlenmiştir.

Anahtar kelimeler: moda, tasarım, sanat, Pollock, soyut ekspresyonizm

REFLECTIONS OF ABSTRACT EXPRESSIONISM IN CLOTHING DESIGNS: THE EXAMPLE OF POLLOCK

Abstract

Although the interaction of art and fashion has been observed since the 17th century, it is known that the 20th century art movements had a great influence on fashion. Giacomo Balla's futuristic clothing designs, Elsa Schiaparelli's surrealist designs with Dali, Yves Saint Laurent's Modrian dress, Gianni Versace's pop art clothing design with Marilyn Monroe portraits, Karl Lagerfel's postmodern clothing designs are examples of this interaction.

In this study, which deals with the interaction of art and fashion under the title of abstract expressionism, it is aimed to examine the reflections of the works of Jackson Pollock, one of the representatives of abstract expressionism, on clothing designs. In this context, visual analyzes of clothing designs inspired by Pollock's art were made. The clothes examined within the scope of the research; The designs in which Pollock works are applied as one-to-one prints and the designs in which they are used as reflections on clothing designs with different techniques have been examined under two headings. It has been observed that designers reflect Pollock's action pictures on clothing, using paint or printing techniques or techniques such as embroidery, texture or surface creation.

Keywords: fashion, design, art, Pollock, abstract expressionism

GİRİŞ

Sanat ve moda birbirini besleyen ve destekleyen ifade biçimleridir. Bir sanat akımından esinlenmiş giyim tarzları ile moda oluşturabileceği gibi, giyim tarzları ve modanın da sanat eserlerine konu olabileceği bilinmektedir. Bu bağlamda sanat ve modanın etkin bir etkileşim içinde olduğunu söylemek mümkündür.

17. ve 19.yüzyıl arası klasik dönem sanat akımları, tekstil ve giysi tasarımlarını etkilemiştir (Mackenzie,2017: 12) . Ancak bu dönemde global bir moda anlayışı söz konusu değildir. 20.yüzyıla gelindiğinde moda kavramının gelişmesi ve başkalaşması, kitle iletişim araçların yaygın kullanılmaya başlanması ile sanat akımları ve moda ilişkisi daha belirgin hale gelmiştir. Bu dönemde giysilerde sürrealizm, fütürizm, minimalizm ve op-art gibi modern sanat akımlarının etkisi gözlenmektedir. 1990'lardan itibaren ise modernliğin aşılması anlamına gelen postmodernizmin moda üzerindeki etkileri görülürken, oldukça gelişmiş olan sanat kavramlarının modaya yansımaları da artmıştır. Bu kavramlardan biri olan soyut sanat kavramı ve içerdiği farklı akımlar giysi tasarımcılarının sıklıkla ilham aldıkları esin kaynaklarından biri olmuştur. Bu bağlamda soyut ekspresyonist eserlerin önemli kaynaklar olarak görüldüğü düşüncesiyle; çalışma kapsamında soyut ekspresyonizmin (soyut dışavurumculuk) temsilcilerinden olan Pollock'un eylem resimlerinin modaya yansımaları incelenmiştir.

1.Soyut Sanat ve Ekspresyonizm

2.Dünya Savaşı'nın sonunda ilk defa gündeme gelen Non-figüratif ya da temsili olmayan sanat olarak da bilinen soyut sanat (Hodge, 2016: 163), görünen gerçekliğin yerine öz gerçekliğin benimsendiği ve 'sanat için sanat' anlayışının, biçimsel arayışlarla ve boyasal etkiler ile ifade edildiği bir akımdır. Soyut sanat, 'soyutlama' yani nesnenin özüne inme yönündeki çeşitli

eğilimleri bünyesinde barındırmasına karşın, esas olarak bir ifade arayışının sonucudur. 20. yüzyıl sanat akımları (Kübizm, fütürizm, fovizm, konstrüktivizm vb.) incelendiğinde, soyut sanata doğru genel olarak biçimselliğin bozulmaya başladığı ifade biçimleri görülmekte; ancak bu akımlarda saf soyuta varılmadan nesnelerin varlığını korumaya devam ettiği gözlemlenmektedir (Antmen, 2014: 79-80).

Ocvirk vd. (2015: 17), soyutlamanın göreceli bir kavram olduğunu ve resmin tam temsilden nesnel olmayana çeşitli biçimlerde soyutlanabileceği örneğini, soyutlamanın evrimi isimli bir tablo ile açıklamış; naturalizm akımı öncülerinden Gustave Coubert'in Ornans'ta Cenaze eserinden, Realist sanatçı, Honore Daumier'in 'Ayaklanma' adlı eserine, Picasso'nun Boğa eserinden, Kandinsky'nin 'Doğaçlama No:30' eserine ve son olarak Franz Kline'in bir eserine doğru soyutlamayı ifade ederken referans olarak nesne biçimi ele alınmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Nesnenin fiziksel görünümü referans alındığında soyutlamanın evrimi (Ocvirk, 2015, s.17)

Tablo 1'de naturalizmdeki nesnellik ve özel detaylar, realizmde detayların azalması ve natüralizme göre duyguları vurgulama biçimi ile daha öznel oluşu, Picasso'nun yarı soyut resimlerinden Kandinsky'nin temelde nesnelerin biçimine dayalı soyutlamasına ve Franz Kline'in nesnel olmayan soyutlamasına doğru geçiş ile soyutlama anlatılmıştır.

Soyut Ekspresyonizm terimi ilk kez 1919'da Alman Ekspresyonistlerin yaptığı figüratif olmayan soyut eserleri tanımlamak için kullanılmıştır (Farthing, 2014: 452). Alman dergisi Der Sturm'da Oswald Herzog Kandinsky ve Hans Hoffman için bu terimi kullanmış ve ekspresyonizmi ruhun form aracılığı ile ifadesi ve soyut ekspresyonizmi ise tam dışavurumculuk; oluşumun saflığı, ruhun fiziksel olarak ortaya çıkarılması, nesne formunun somut nesneden kopuşu olarak açıklamıştır (Marter, 2007: 14). 1946'da Alman Ressam Hans Hofmann'ın sergilediği resimleri nitelendirmek için kullanılan akım, New York Okulu olarak da adlandırılan Soyut Dışavurumcu grubun üslubu haline gelmiştir (Antmen, 2014: 143-147).

a)Black Form, 1946

b)The Conjurer, 1946

Resim 2. Hans Hoffman 1946 eserleri (Tayloe Piggot Gallery, 2018)

Jackson Pollock, Mark Rothko, Willem de Kooning, Franz Kline, Philip Guston gibi isimlerin yer aldığı (Johnson, 2002: 17), soyut dışavurumcu resimler yapan New York okulu olarak adlandırılan grup, önemli gazeteler ve eleştirmenler tarafından da desteklenmiştir (Marter, 2007: 1). Soyut ekspresyonist ressamalar, resimlerinde zamanının şimdinin içinde yıkılması ve geçmişi bırakma iddiası taşımaktadırlar (Fineberg, 2014: 95-101). Ocvirk vd. (2015: 279), soyut ekspresyonizmi 20.yy'ın ortalarından sonlarına doğru, gerçeküstücülükten doğan ve spontanelik ya da bilinçaltı yaratımına vurgu yapan bir Amerikan Sanatı olarak tanımlamıştır.

a)Willem de Kooning - Woman I, 1950-1952 (MOMA, 2021)

b)Clyfford Still - PH 26, 1951 (Artsy, 2018)

Resim 3. New York Okulu ressamaları eser örnekleri

Soyut ekspresyonizm, sanatçıların soyut ve duygusal açıdan dışavurumcu resimler yapma arzusunu tarif etmektedir. Ressamlar bu akımda belli bir nesneyi göstermek yerine bir eylemi görünür kılmışlardır (Antmen, 2014: 146-148; Hodge, 2016: 160-163).

Kandinsky'nin soyut dışavurumculuğunu, Matisenin saf renk alanlarını, Miro'nun organik formlarını, Van Gogh'un ham dışavurumculuğunu bünyesinde barındıran Amerikan Soyut dışavurumculuğunda, resimsel bütünselliğin yakalanması ortak özellik olmuştur. Kompozisyonu oluşturan öğelerin ilişkisi değil, tuval yüzeyini kapsayan bir kompozisyon anlayışı benimsenmiştir (Antmen, 2014: 147). Jackson Pollock ve Willem de Kooning'in soyut dışavurumculuğunu destekleyen kimi eleştirmenler, gerçekçi eserlerin sanat olduğunu reddetmişlerdir (Shiner, 2017: 372). Soyut ekspresyonizmin pek çok kişi tarafından özgürlüğe vurgu yaptığı ifade edilmektedir (Doss, 1991: 4).

1940'ların ikinci yarısında soyut dışavurumu ivme kazanırken, iki resimsel üslup oluşmuştur (Farthing, 2014: 452). Amerikan Soyut Dışavurumcu resimleri 'Aksiyon Resmi' ve 'Boyasal Alan Resmi' gibi başlıklar altında toplanmıştır. Mark Rothko 'Boyasal Alan Resmi'nin, Pollock ise aksiyon resminin başlıca temsilcileridir. (Antmen, 2014: 150) Resim 3'de boyasal alan resimlerine Mark Rothko ve Barnett Newman'ın eserleri örnek olarak verilmiştir.

Resim 4. Soyut Ekspresyonizmde Boyasal Alan Resimleri

1.1. Jackson Pollock ve Eserleri

“Resim bir varlık durumudur...benlik keşfidir. Her iyi sanatçı, kendini resmeder.”

Jackson POLLOCK(Fineberg, 2014: 5)

1912 doğumlu Pollock (Emmerling, 2003, s.9), sanatsal yetenekleri olan bir aileden geliyordu. Abisi Charles ile birlikte Thomas Hart Benton’un ‘Art Students League’ deki derslerine katılmış ve burada etkilendiği çalışmalar, Pollock’un 1940’lardaki resimlerine zemin hazırlamıştır (Fineberg, 2014: 89-90). 1930’larda figüratif resimler yapan Pollock, 1940’ların başından Picasso, Miro ve Gorky’nin etkilenmiş, ilgi duyduğu Kızılderili kültürü (Karmel, 1999: 15; Yılmaz, 2013: 227) ve hayranlık beslediği ustaların resimlerinden öğrendiklerini harmanlamaya başlamış, organik ve geometrik biçimlerin birlikte görüldüğü resimlerindeki boyasal etkiler, ileriki yıllarda O’nu tamamen soyut bir resim anlayışına taşımıştır. 1948’de açtığı sergisindeki resimleri Pollock’un daha önceki resimlerinden koptuğunun göstergesi olmuştur (Yılmaz, 2013: 227-228). Resim 5’de Pollock’un önceki dönemde klasik Amerikan temalı, bir kovboyun resmedildiği eseri görülmektedir.

Resim 5. Jackson Pollock 1934-1935 , Going West (Artstack, 2018)

Pollock resimleri, Eylem resimleri (Action Painting) olarak da bilinmektedir (Hodge, 2016: 163). Tuval yüzeyine damlatarak yaptığı resimlerinde tuvali yere sermiş ve fırçalarını tuval yüzeyine sürmeden bir çubuk gibi kullanmıştır. Kolun ve bedenin özgür hareketi ile, resim yapma eylemini, kendini gerçekleştirme serüvenine dönüştürmüştür. Sanatçı çoğu zaman tuval bezini tuvale geçirmeden çalıştığını ve böylece resmin etrafında rahat bir şekilde hareket

ettiğini, ve bu şekilde resim yapma tekniğinin aslında Kızıldereli kültüründe kum ile resim yapma tekniği ile benzer olduğunu vurgulamıştır (Karmel, 1999: 17). (Fineberg, 2014: 93-94). Yere yerleştirdiği tuvalin yüzeyini boya damlatarak ile kaplayan Pollock, geleneksel kompozisyon anlayışını reddederek, Amerikan resmini bir özelliği olarak beliren bütüncül etkiye öncelik vermiştir (Antmen, 2014: 154; Jackson Pollock, 1950).

Resim 6. Jackson Pollock'un atölyesinde çekilen bir fotoğrafı (Britannica, 2018)

Kompozisyonlarında renk zenginliğinin yanı sıra üst üste gelen boya katmanları ve bunun dışında kullandığı kum, sigara izmariti cam vb materyallerin oluşturduğu doku Pollock'un resimlerde derinlik ve uzam yaratmıştır (Fineberg, 2014: 94).

(a): One Number 31 (Jackson Pollock, 1950) (b):Number 3: 1949(Wigal, 2011: 24)

Resim 7. Soyut ekspresyonizmde Jackson Pollock eylem resimleri

Pollock'un resimlerinde, renkler gelişigüzel tuvale akıtılmış gibi görünmesine rağmen, bir ritim bulunmaktadır. Sanatçı bunların hepsinin kasıtlı olduğunu belirtmiş ve 'Tasadüf yoktur' demiştir (Farthing, 2014: 458). Pollock'dan önce de bu tekniğin daha önce kullanıldığı bilinmekte; ancak Pollock bu tekniği bir ölçüde kişiselleştirip kendi imzası haline getirmiştir.(Yılmaz, 2013: 228)

Alkol problemi yaşayan Pollock (Solomon, 2001: 93) 1948-1950 yılları arasında, alkolü bırakmış ve bu dönemdeki yapıtları yoğun ilgi çekmiştir. 1950 'de alkole tekrar başlamış, totemik görüntülü saf siyah beyaz resimlere doğru dönüş yapmıştır. Bu süreç içerisinde üretkenliği tükenen Pollock hakkında Time Dergisi, Karın deşen Jack (Jack the Ripper)'den esinlenerek Jack the Dripper yani Damlatıcı Jack benzetmesini yapmıştır. Bu sıralarda Pollock

resim yapmayı bırakmış ve 10 Ağustos gecesi arabasını yolun dışına sürerek intihar etmiştir (Fineberg, 2014: 93-94).

2. Yöntem

Soyut Ekspresyonist sanatçı Pollock'un eserlerinin giysi tasarımlarına yansımalarının incelenmesinin amaçlandığı bu çalışma görsel fenemonoloji araştırmasıdır. Görsel fenemonoloji bir olaya ya da olguya ilişkin oluşturduğu anlamların görsel bir bakış açısı ile yapılandırılmasına dayalı bir yöntemdir. Deneyimleme ve yorumlama görsel fenemonolojinin odak alanıdır ve süreçte etken olan görsel sorgulamadır (Bedir Erişti, 2018: 165).

Çalışmada, tipik durum örnekleme yöntemi ile moda dergileri, blogları ve web siteleri taranarak giysi görsellerine ulaşılmıştır. Tipik durum örnekleme, örneklemin araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan biriyle oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012: 11).

Araştırma kapsamında incelenen giysiler 2 başlık altında ele alınarak; Pollock eserlerinin birebir baskı olarak uygulandığı tasarımlar ve Pollock eserlerinin farklı tekniklerle giysi tasarımlarına yansımaları olarak gruplandırılmıştır. Toplamda beş adet giysi tasarımı görsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Analiz tablosu oluşturularak; giysilerin ön görünümüleri esas alınmıştır. Tablolarda, giysilerin ait olduğu koleksiyon, tasarımcı adı, giysi türü (etek, ceket vb.), Pollock eylem resimlerinin etkisinin hangi teknik kullanılarak elde edildiği (baskı, boya, dokuma, işleme vb.) ve giysi silüeti bilgileri yer almaktadır.

3. Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen giysiler; Pollock eylem resimlerinin birebir baskı olarak uygulandığı ve farklı tekniklerle giysi tasarımlarına yansıtıldığı tasarımlar olarak gruplandırılarak, oluşturulan tablolarda, tasarım ilke ve prensipleri doğrultusunda analiz edilmiştir.

3.1. Pollock eserlerinin birebir baskı olarak uygulandığı tasarımlar

Tablo 2. Giysi Görsel Analizi 1

The Hundreds - Pollock tasarımları (The Hundreds, 2017)						
	Giysi Türü: Ceket			Teknik: Baskı			
	Tasarım Elemanlarının giysi üzerindeki yerleşimi (ÖN)					Giysi Silüeti : H	
	Homojen
*T.P.	Denge	Ritim	Vurgu	Kontrast	Harmoni	Bütünlük	Çeşitlilik
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
**T.E.							
Çizgi							
Şekil							
Form							
Mekan							
Doku							
Desen✓	Pollock'un eylem resimlerinde yoğun olarak görülen ritimin üst ve alt bedende tekrarlanarak kullanılması ile simetrik denge sağlanmıştır.		Ceket dış yüzeyindeki açık rengin aksine astarla vurgu yapılmıştır.		Tasarım elemanlarının dağılımı ceketin astarında eylem ve akış hissi oluşturmaktadır.		Pollock'un eseri ceketin iç astarında ve şortta kullanılarak bütünlük sağlanmıştır.
Renk✓							Renk ve desenlerde aksiyon resimlerindeki çeşitlilik gözlemlenmektedir.

(*T.P. : Tasarım Prensipleri ; **T.E.: Tasarım Elemanları)

Tablo 2’de, The Hundred markasına ait The Hundreds x Jackson Pollock koleksiyonu incelenmiş ve analiz için koleksiyondan örneklem temsili için ceket seçilmiştir. Modelin üzerinde aynı koleksiyona ait şort ve tişört bulunmaktadır. Şortun bütününde aynı baskı uygulanmıştır. Tişörtünde üzerinde dikdörtgen bir çerçevede bu baskının üzerinde ‘Pollock’ yazmaktadır. Bej rengi ceketin iç astarında Pollock’un eseri birebir baskı ile kumaşa uygulanmıştır. Baskısı yapılan resim bakımından incelendiğinde, renklerin zıt kullanımı, bütünlük, çeşitlilik ve harmoninin renklerle sağlandığı görülmektedir. Ceketin dış yüzeyinden ziyade, iç astarına vurgu yapılmak istenmiştir. Bu vurgu aynı zamanda tasarıma özgünlük kazandırmıştır.

4.2. Pollock Eserlerinin Farklı Tekniklerle Giysi Tasarımlarına Yansımaları

Tablo 3. Giysi Görsel Analizi 2

Junya Watanabe 2018 İlkbahar Yaz Koleksiyonu (Junya Watanabe, 2018)						
	Giysi Türü: Ceket			Teknik: Baskı			
	Tasarım Elemanlarının giysi üzerindeki yerleşimi (ÖN)					Giysi Silüeti : H

*T.P.	Denge	Ritim	Vurgu	Kontrast	Harmoni	Bütünlük	Çeşitlilik
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
**T.E.							
Çizgi							
Şekil							
Form							
Mekan							
Doku							
Desen							
Renk							
	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> <p>Tek taraflı cep ile asimetrik denge</p> </div>						
	Pollock'un eylem resimlerindeki asimetrik dengenin ve ritmin giysi üzerinde, damlatma ya da akıtma tekniği görünümü vermek için yapıldığı gözlemlenmiştir	Ceketin ön ortasında hem lacivert renk ile hem de sağ alt bedendeki yoğunlaşmış renklerle vurgu yapılmıştır.	Pollock eylem resimlerinde kullanılmış olan kontrast renkler giyside kullanılmıştır.	Tasarım elemanlarının dağılımı eylem ve akış hissi oluşturmaktadır.	Ceketin tüm yüzeyinde farklı ritimde renk ve desen kullanılarak bütünlük sağlanmıştır	Renk ve desenlerde aksiyon resimlerindeki çeşitlilik gözlemlenmektedir.	

(*T.P. : Tasarım Prensipleri ; **T.E.: Tasarım Elemanları)

Tablo 3'te, Junya Watanabe'nin 2018 ilkbahar yaz erkek giyim koleksiyonundaki Pollock'un aksiyon resimlerindeki damlatma tekniğini andıran, giysi tasarımlarından biri yer almaktadır. Ceket üzerinde canlı renklerle, akıtma tekniği kullanılarak ön bedene boyanmış görüntüsü verilmiştir. H silüete sahip ceketin ön ortasında, lacivert renk ile vurgu yapılırken, sağ alt bedende kırmızı beyaz ve lacivertin oluşturduğu soyut görsellerin çaprazında, sol üst bedendeki tek cep ile asimetrik denge sağlanmıştır. Baskı ile oluşturulan ön bedendeki soyut görsellik ile sağ alt etek ucundan sol üst omuza doğru bir akış görünümü yaratılmıştır.

Tablo 4. Giysi Analizi 3

Alexander McQueen 1999 , İlkbahar Koleksiyonu (Vogue, 2018)						
	Giysi Türü: Elbise			Teknik: Boya			
	Tasarım Elemanlarının giysi üzerindeki yerleşimi (ÖN)					Giysi Silüeti : H

*T.P.	Denge	Ritim	Vurgu	Kontrast	Harmoni	Bütünlük	Çeşitlilik
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
**T.E.	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px;"> A formu verilen daire etekte soyut görseller ile denge ve ritim sağlanmıştır </div>						
Çizgi							
Şekil							
Form ✓							
Mekan							
Doku							
Desen ✓							
Renk ✓							
	Pollock'un eylem resimlerindeki asimetrik denge ve ritim, defile esnasında bir robotun püskürttüğü boya ile elde edilmiştir. Modelinde dönen hareketli zeminde oluşu ritim ve denge sağlamıştır.	Siyah renk ile vurgu yapılmıştır.	Beyaz elbise üzerinde siyah boya ile kontrastlık sağlanmıştır.	Tasarım elemanlarının uyumlu dağılımı eylem ve akış hissi oluşturmaktadır.	Robotun ve modelin hareketi ile giysiye uygulanan boyanın oluşturduğu ritim ile bütünlük sağlanmıştır.	soyut renklendirme ve üç renk ve kullanımı ile çeşitlilik sağlanmıştır	

Tablo 4'teki Alexander McQueen'e ait giysi tasarımı, defile esnasında 2 adet boya püskürten robot ile boyanmıştır. Ayrıca model de defile esnasında dönen bir zemin üzerinde dans etmektedir. Modelin ve robotların hareketi boyanın ritimli bir şekilde giysi üzerine püskürtülmesini sağlamıştır. Pollock'un eylem resimlerini yaparken kol ve el hareketlerini özgür kılması ve resmin etrafında özgürce hareket etmesi ile yakaladığı ritmi, McQueen, dans eden model, dönen bir zemin ve serbestçe hareket eden robotlar ile yakalamıştır. Tıpkı sanatçı gibi tasarımcı da defile esnasında bir eylem gerçekleştirerek tasarımı tamamlamıştır. Giysinin A formunda tasarlanmış olması ayrıca dönme hareketinde volanların açılmasını da sağlamış ve boya yapılan alan geniş tutulmuştur.

Tablo 5. Giysi Analizi 4

Cristiano Burani Sonbahar Kış 2017 (Vogue Italia, 2017)									
		Giysi Türü: Kazak			Teknik: Örgü üzerine işleme						
		Tasarım Elemanlarının giysi üzerindeki yerleşimi (ÖN)					Giysi Silüeti : H

*T.P.	Denge	Ritim	Vurgu	Kontrast	Harmoni	Bütünlük	Çeşitlilik				
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
**T.E.											
Çizgi											
Şekil											
Form											
Mekan✓											
Doku✓											
Desen ✓											
Renk ✓											
		İşleme ve boyanmış kumaş şeritlerle oluşturulan dokuda simetrik denge gözlemlenmektedir.		Hareketli şeritler ve renklerin yerleştirilmesi ile asimetrik denge ve ritim sağlanmıştır.		Doku, renk ve desen açısından eylem resimlerinde ki vurgu gözlemlenmektedir.		Beyaz zemin üzerine canlı renklerin kullanılması ile kontrast oluşturmuştur.		Renk ve desenlerde aksiyon resimlerindeki çeşitlilik gözlemlenmektedir.	

(*T.P. : Tasarım Prensipleri ; **T.E.: Tasarım Elemanları)

Tablo 5’de analizi yapılan Cristiano Burani tasarımında, örme yüzey üzerine işleme ve hareketli şeritlerle oluşturulan doku ile farklılık sağlanmıştır. Giysi yüzeyini kaplayan dokunun eylem resimlerindeki ritmi yansıttığı görülmektedir. Tasarımın boyun bölgesinde ve omuzlarında işlemler tercih edilmemiş; zemin ve işleme ilişkisi kurulurken; mekan yani boş alanlar dengelenmiştir. Mekan ile desen, doku, renk ilişkisinde zıtlık görülmektedir. Tasarım elemanlarını ve prensiplerinin yerleşimi doğrusal bir düzlemde gerçekleşmiştir. Pollock’un eylem resimlerindeki, özgünlük, renk çeşitliliği ve geçişleri tasarımda gözlemlenmektedir. Pollock eserlerinde damlatma tekniğini kullanırken tuallerde boyut oluşturabilmek için kum taneleri, sigara izmariti ve cam parçaları kullanmıştır. Burani’nin tasarımında da işleme ile yapılan doku oluşumu Pollock eserleri ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 6. Giysi Analizi 5

Victor&Rolf 2016-2017 Sonbahar Kış (Vogue, 2016)							
	Giysi Türü: Bluz				Teknik: Yüzey Oluşturma			
	Tasarım Elemanlarının giysi üzerindeki yerleşimi (ÖN)						Giysi Silüeti : X

*T.P.	Denge	Ritim	Vurgu	Kontrast	Harmoni	Bütünlük	Çeşitlilik	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
**T.E.								
Çizgi								
Şekil								
Form ✓								
Mekan ✓								
Doku ✓								
Desen ✓								
Renk ✓								
<div><div><div>Giysinin etek ucu hareketi ve genel formu ile asimetrik denge sağlanmıştır.</div></div><div><div>Giysinin sol etek ucuna doğru hacimlenmesi ve sol omuzda koyu renklerin yoğunluğu ile vurgu yapılmaktadır .</div><div>Kontrast renkler birlikte kullanılmıştır.</div></div><div><div>Giysinin renk, doku ve desen bütünlüğünde asimetrik denge sağlanmıştır.</div><div>Form,renk, desen, doku ve mekan elamanları ile aksiyon resimlerindeki çeşitlilik gözlemlenmektedir.</div></div></div>								

Tablo 6’de analiz edilen giysi tasarımı incelendiğinde, dokuma tekniği kullanılarak oluşturulan yüzeyde, renk, ritim, kontrast bakımından Pollock eylem resimlerine benzer bir görüntü oluşturulduğu görülmektedir. Soyut ekspresyonizmde Pollock’un akıtma tekniğini kullanarak oluşturduğu eylem resimlerindeki özgür ifade, bu giysinin tüm yüzeyini kaplayan renkli ve üç boyutlu doku ile sağlanmıştır. Omuzları ve etek ucu giysinin beline göre daha geniş olan giysi, X silüette sahiptir. Giysinin sol etek ucuna doğru oluşturulan kat kat doku ile akış hissi yaratılmıştır. Kontrast renklerin kullanımı görülmektedir. Giysinin omuz kısmında yoğunlaşan koyu renkler etek ucuna doğru azalarak, doku ile oluşturulan akış, omuz ve etek ucunda kabarcık formla desteklenmiştir. Elde edilen harmoni ve çeşitlilikte soyut ekspresyonizmin temsilcilerinden Pollock’un eserlerindeki özgür yansımalar görülmektedir.

6. SONUÇ

1940’larda, soyut resmin, başka bir boyuta taşınması, nesnel biçimden ziyade sanatçıların hislerini açığa çıkaran resimlere yönelmesi, soyut ekspresyonizm yani soyut dışavurumculuk kavramını ortaya çıkarmıştır. Jackson Pollock, kullandığı akıtma tekniği ile soyut ekspresyonizmde eylem resimleri yaparak, tüm zamanlarda bu akımın en bilinen temsilcisi haline gelmiştir. Çalışma kapsamında Pollock’un akıtma ya da sıçratma tekniğinden ilham alınan ve Pollock eserlerindeki etkilerin görüldüğü giysiler incelenmiştir. Giysilerin türü,

silüetler, bulundukları koleksiyona dair bilgiler verilmiş; tasarım elemanları ve prensipleri bakımından, eylem resimlerine benzerlik gösteren unsurlar incelenmiştir. Pollock'un eserlerini adeta bir ritüel gibi tualin etrafında dönerek el ve kollarının özgür hareketi ile yaptığı bilinmektedir. Bu sebeple eylem resimleri olarak da anılan eserlerde Pollock kimi zaman hacim oluşturmak için kum taneleri ya da cam gibi çeşitli malzemeler kullanmıştır. Giysi üzerinde de işleme, doku veya yüzey oluşturma gibi tekniklerle de Pollock eserlerindeki hacim duygusunun oluşturulabileceği sonucuna varılmıştır. Çeşitli Renk, malzeme ve tekniklerin kullanımı ile soyut ekspresyonist resimlerdeki özgür dokunuşların yansımalarını görebilmek mümkündür.

KAYNAKLAR

- Antmen,A.(2013).20.Yy.Batı Sanatında Akımlar. Sel Yayıncılık. İstanbul
- Bedir Erişti, S. D. 2018. Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek. Pegem Akademi. 3. Baskı
- Doss, E. (1991). Benton, Pollock and the Politics of Modernism From Regionalism to Abstract Expressionism. The University of Chicago Press. London.
- Emmerling, L. (2003). *Jackson Pollock*. Köln: Taschen.
- Farthing, S. (2014). *Sanatın Tüm Öyküsü*. (Çev. Aldoğan, G. Ve Candil Çulcu, F.). Hayalperest Yayınevi. İstanbul
- Fineberg, J. (2014). *1940'tan Günümüze Sanat Varlık Stratejileri*. (Çev. Atay Eskiğer, S., Yılmaz, E.). Karakalem Kitapevi Yayınları İzmir.
- Hodge, S. (2016). *50 Sanat Fikri*. (Çev. Gözgül, E.). 4. Baskı. Domingo Yayınevi. İstanbul.
- Karmel, P. (1999). *Jackson Pollock Interviews, Articles and Reviews*. Museum of Modern Art. New York.
- Mackenzie, M. 2017. İzmler Modayı Anlamak. Çeviri: M. Tuna. Hayalperest Yayınevi. İstanbul
- Marter, J. M. (2007). *Abstract Expressionism: The international context*. New Brunswick, NJ: Rutgers Univ. Press.
- Johnson, S. (2002). *The New York schools of music and the visual arts: John Cage, Willen de Kooning, Morton Feldman, Jasper Johns, Edgard Varèse, Robert Rauschenberg*. New York: Routledge.
- Ocvirk, O. G., Stinson, R. E., Wigg, P. R., Bone, R. O., & Cayton, D. L. (2015). *Sanatın Temelleri: Teori ve Uygulama*. Karakalem Kitabevi Yayınları. İzmir.
- Shiner, L. (2017). *Sanatın İcadı*. 4. Basım. Çev: Türkmen, İ. Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Solomon, D. (2001). *Jackson Pollock: A Biography*. New York: Cooper Square Press.
- Wigal, D. (2011). *Pollock*. Parkstone International
- Yılmaz, M. (2013). *Modernden Postmoderne Sanat. Ütopya Yayınevi*. (2. Baskı). Ankara.

İnternet Kaynakları:

- Artstack, (2018). Web: <https://theartstack.com/artist/jackson-pollock/going-west-1934-1935-oi> adresinden 17 Aralık 2021 tarihinde alınmıştır.
- Artsy, (2018). Web: <https://www.artsy.net/artwork/clyfford-still-ph-26> adresinden 7 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Artsy 1 (2018). Mark Rothko. Web: <https://www.artsy.net/artist/mark-rothko> adresinden 7 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Britannica, (2018). Jackson Pollock Biography. Web: <https://www.britannica.com/biography/Jackson-Pollock/images-videos/media/468051/31095> adresinden 22 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş. 2012. Örneklem Yöntemleri. <http://cv.ankara.edu.tr/duzenleme/kisisel/dosyalar/21082015162828.pdf> adresinden 17 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- MOMA (2021). Web: <https://www.moma.org/collection/works/79810> adresinden 7 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- MOMA 1, (2021). Barnett Newman, Web: https://www.moma.org/collection/works/79601?artist_id=4285&locale=en&page=1&so_v_referrer=artist adresinden 17 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Jackson Pollock, (1950). Web: <https://www.moma.org/collection/works/78386> adresinden 4 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Junya Watanabe, (2018). Web: <https://www.thedropdate.com/clothing/junya-watanabe-ss18> adresinden 11 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Tayloe Piggott Gallery, (2018). Web: https://www.tayloepiggottgallery.com/artist/Hans_Hofmann/works/2624 adresinden 7 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- The Hundreds, (2017). Jackson Pollock. Web: <https://thehundreds.com/blogs/bobby-hundreds/the-hundreds-x-jackson-pollock-lookbook> adresinden 22 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Vogue, (2016). Victor&Rolf. Web: <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/viktor-rolf> adresinden 4 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Vogue Italia, (2017). Cristiano Burani. Web: <https://www.vogue.it/en/shows/show/collections-fall-winter-2017-18/cristiano-burani/2> adresinden 4 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.
- Vogue, (2021). McQueen. Web: <https://www.vogue.com/article/alexander-mcqueen-no-13> adresinden 4 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır.